

Liturgia Opus Trinitatis. Epistemologia liturgica

(Rzym, 31 października – 3 listopada 2001 r.)

Jesienny Rzym powitał blisko trzystu uczestników z całego świata na VI Międzynarodowym Kongresie Liturgicznym. Z Polski, oprócz studentów uczelni rzymskich, uczestniczył ks. prof. H. Sobeczko i piszący te słowa. Spotkanie to połączono

z obchodami 40-lecia powstania Papieskiego Instytutu Liturgicznego S. Anselmo. Dlatego rozpoczęto je w murach Pontificio Ateneo S. Anselmo na Awentynie nadaniem doktoratu *honoris causa* biskupowi Barcelony ks. Pere Tena Garriga, przewodniczącemu Komisji Episkopatu Hiszpanii, który całe swoje życie związał z liturgią.

Celem Kongresu było nie tylko uczczenie rocznicy powstania tej zasłużonej uczelni liturgicznej, ale przede wszystkim grono najwybitniejszy uczonych liturgistów w swoich wystąpieniach starało się krytycznie ocenić i na nowo określić proces soborowej i posoborowej reformy i odnowy liturgicznej w Kościele katolickim. Konferencje poszczególnych dni starały się odpowiedzieć na kolejne pytania: Co to jest liturgia? (czwartek, 1 XI); jak naukowo badać (studiować) liturgię? (piątek, 2 XI) oraz jak liturgii nauczać (do niej wychowywać)? (sobota, 3 XI).

Pierwszy wykład na temat: *Istota liturgii według „Mediator Dei” i Konstytucji „Sacrosanctum Concilium”* (*La natura della liturgia nella „Mediator Dei” e nella „Sacrosanctum Concilium”*), wygłosił prof. Carlo Braga CM, znany liturgista i długoletni redaktor dwumiesięcznika „Ephemerides Liturgicae”. Autor w sposób kompetentny przedstawił etapy precyzowania i teologicznego pogłębiania pojęcia liturgii od początków ruchu liturgicznego aż do określenia soborowej *Konstytucji liturgicznej*. W tej długiej drodze ukazał najbardziej liczące się postacie, które odegrały w tej materii największą rolę. Szerzej zanalizował istotne elementy liturgii zawarte w *Konstytucji Sacrosanctum Concilium*.

Swego rodzaju kontynuacją powyższego referatu było wystąpienie paryskiego liturgisty Pierre-Marie Gy OP na temat: *Istota liturgii według Katechizmu Kościoła Katolickiego* (*Nature de la liturgie selon le Catéchisme de l’Église catholique*). Prelegent wyjaśniał w jaki sposób i na ile KKK uwzględniła nauczanie soborowej *Konstytucji liturgicznej*. Szczegółowo zatrzymał się nad pojęciem liturgii jako *opus trinitatis* i *opus redemptionis*, konfrontując te zagadnienia z liturgiami wschodnimi.

Tematu *Istoty liturgii we współczesnej dyskusji* (*La natura della liturgia nella discussione odierna*) dotyczyła trzecia relacja tego dnia, wygłoszona przez prof. Damasio Medeiros. Wykład był dopełnieniem całodziennego refleksji nad istotą liturgii i analizował elementy jej tożsamości ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań historycznych, antropologicznych i kulturowych naszych czasów. Przedstawił ponadto cały szereg założeń metodologicznych w naukach o liturgii, podkreślając charakter zmienności liturgii, przejawiający się w jej stałej reformowalności, bo jest ona środkiem, a nie celem danym człowiekowi dla oddawania chwały Bogu.

Tematem drugiego dnia było szukanie odpowiedzi na pytanie: jak studiować czyli naukowo badać liturgię? Głos zabrali najpierw przedstawiciele dwóch różnych szkół liturgicznych: prof. Giorgio Bonaccorso OSB, prezes Instytutu Liturgii Pastoralnej Św. Justyny w Padwie, oraz prof. Juan Javier Flores OSB, prezes Papieskiego Instytutu Liturgicznego S. Anselmo w Rzymie. Ciekawie wypadła konfrontacja tych stanowisk, które w zasadzie się uzupełniały, ale ukazywały odrębności metodologiczne poszczególnych szkół w podejściu do naukowego traktowania liturgii. Pierwszy prelegent przedstawił temat: *Przegląd historyczny: Jak studiowano liturgię? Jakie są tego założenia?* (*Rassegna storica: come è stata studiata la liturgia? Quali*

sono le varie impostazioni?). Podstawowym modelem studiowania liturgii jest mistagogia, w odróżnieniu od modelu badającego liturgię wyłącznie historycznie, teologicznie i antropologicznie. W dyskusji po tym referacie zwracano uwagę, iż w naukowej refleksji nad liturgią należy stosować różne metody, stąd nie można jednych absolutyzować, a innych pomijać. Drugi mówca w referacie na temat: *Teologia liturgii według Cipriano Vagaggini i Salvatore Marsili (La teologia liturgica después de Cipriano Vagaggini y Salvatore Marsili)* omawiając na pozór odmienne stanowiska obu znanych uczonych i wykładowców Anselmianum od momentu jego powstania, stwierdził, iż studium obu omawianych autorów może przyczynić się do zgodnej współpracy z innymi dyscyplinami teologicznymi, wśród których liturgia zajmuje poczesne miejsce. W dyskusji zasadniczo zgadzano się z prelegentami, domagano się większego uwzględniania liturgii w integralnym nauczaniu teologicznym, mówiono o głębszym studium teologii liturgii, ale z drugiej jednak strony przestrzegano przed uprawianiem panliturgizmu.

Na temat metody liturgicznych badań naukowych mówiono również tego dnia w dwóch popołudniowych komunikatach, wygłoszonych przez profesorów Anselmianum: Silvano Maggiani — *Jak studiować czynności liturgiczne? (Come studiare l'azione liturgica?)*, oraz Renato De Zan — *Jak studiować teksty liturgiczne? (Come studiare i testi liturgici?)*. Pierwszy prelegent swoją refleksję skoncentrował się na wymiarze symbolicznym i semiotycznym czynności liturgicznych. Celebracja liturgiczna jest wydarzeniem zbawczym. W metodologicznie poprawnej analizie i w lepszym rozumieniu obrzędów liturgicznych trzeba wykorzystać również odpowiednie nauki humanistyczne. Natomiast prof. De Zan w prezentacji studium hermeneutycznego tekstów liturgicznych dokonał najpierw przeglądu różnych metod stosowanych w badaniach literackich, a następnie omówił stosowane dziś metody filologiczne i lingwistyczne, wskazując na ich zastosowanie w analizie tekstów liturgicznych (z uwzględnieniem uwarunkowań historycznych w interpretacji tekstów łacińskich).

Zakończeniem drugiego dnia obrad było wystąpienie, poparte osobistymi wspomnieniami i emocjami, zasłużonego seniora i świadka czterdziestu lat działalności Papieskiego Instytutu Liturgicznego — ks. prałata prof. Crispino Valenziano. Z przejęciem mówił on o *Protagonistach „pierwszej generacji” (I protagonisti della „prima generazione”)*. Przywołał ku pamięci początki powstawania PIL, jego programy nauczania, a zwłaszcza jego twórców (protagonistów), którymi byli: Gut, Vagaggini, Marsili, Nocent, Neunheuser, Schmidt, Pinell, Lanne i Cardin.

W trzecim dniu Kongresu starano się odpowiedzieć na pytanie: Jak nauczać liturgii i do niej wychowywać? Siedmiu relatorów przy okrągłym stole przedstawiło założenia metodologiczne siedmiu podręczników liturgiki. Reprezentowały one szeroki zakres językowy i kulturowy. Ukazywano ich zalety i braki. Postulowano opracowanie jednolitej nowej metody do uprawiania i przekazywania wiedzy liturgicznej.

Obrady całego Kongresu podsumował prof. Matias Auge CMF (*Discorso di sintesi*). Wyakcentował ważniejsze tezy przedstawione przez relatorów w poszczegól-

gólne dni, a także wskazał na problemy otwarte i wymagające dalszej i pogłębionej refleksji.

Swoistego rodzaju zakończeniem Kongresu był wspólny obiad uczestników w ostatni dzień obrad. Dla wielu była to dodatkowa i miła okazja to odświeżenia starych znajomości oraz do nawiązania nowych. Należą się słowa uznania Organizatorom za sprawne przygotowanie i przeprowadzenie Kongresu, a zwłaszcza za bardzo wysoki poziom merytoryczny i naukowy. Zapowiedziano również publikację materiałów Kongresu.

Ks. Erwin Mateja